

Asia: VN/2243/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi tupakkatuotteiden ja vastaavien tuotteiden sekä niiden vähittäismyyntipakkausten merkinnöistä ja muusta ulkoasusta annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Uusi 3 c luku

Tarpeetonta erityis- ja ylisääntelyä ilman tieteellisiä perusteita.

19 i §

Tarpeetonta erityis- ja ylisääntelyä ilman tieteellisiä perusteita.

19 j §

Tarpeetonta erityis- ja ylisääntelyä ilman tieteellisiä perusteita.

19 k §

Tarpeetonta erityis- ja ylisääntelyä ilman tieteellisiä perusteita.

22 a §

Tarpeetonta erityis- ja ylisääntelyä ilman tieteellisiä perusteita.

22 b §

Mainittu vaatimus tarroista joita ei saa revittyä irti on mahdoton. Maailmassa ei valmisteta sellaista tarraa, jota päättäväinen kuluttaja oikeilla välineillä ja liuottimilla ei pystyisi irrottamaan. Lainsäädännön vaatimus tältä osin on muutettava eikä esityksestä muutenkaan löydy mitään perustelua sille, miksi tavanomainen tarra ei soveltuisi. Hallituksella on ilmeisesti käsitys, että kuluttajat irroittelevat vähittäismyyntipakkausten tarroja harrastuksena ja liimailevat niitä kouluihin, roskakoreihin ja leikkipuistoihin vapaa-ajallaan.

Hallitus ei ole myöskään tehnyt minkäänlaista ympäristövaikutusanalyysia, millaisia vaikutuksia tällaisilla erittäin vahvoja ja poikkeuksellisia kemikaaleja sisältävät liimapinnatut tarrat voivat aiheuttaa luonnolle. Erikoiskemikaaleja sisältäviä ns pysyviä tarroja kiinnitetään yleensä vain kiinteisiin kohteisiin. Valitettavan usein kuitenkin Nikotiinipussien vähittäismyyntipakkauksia eli purkkeja löytyy luonnosta joten ympäristöriski tarroissa olevista kemikaaleista on todellinen ja aivan eri luokkaa kuin esimerkiksi kiinteässä sähkömuuntajassa oleva vastaavanlainen tarra. Ehdotus on siksi täysin valmistelematon eikä sitä ole mietitty lainkaan Ministeriössä sen enempää. Pidämme ympäristölle aiheutunutta riskiä ja kuormitusta huomattavana nykyisellä esityksellä ja ihmettelemme Ministeriön virkamiesten täydellistä harkinnan puutetta asiassa.

Muut mahdolliset kommentit

Hallituksen esitys Nikotiinipussien vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamisesta identtisellä lainsäädännöllä kuin tupakan vähittäismyyntipakkauksista on tarpeetonta erityis- ja ylisääntelyä ilman tieteellisiä perusteita. Maailman suurin tieteellinen meta-tutkimus, jonka olemme myös STM:lle toimittaneet virallisesti, on aukottomasti osoittanut, että tupakan terveydellinen riskiluokitus on korkein eli 100 ja Nikotiinipussien riskiluokitus on saman tutkimuksen perusteella 0,5. Samassa tieteellisessä meta-tutkimuksessa todetaan, että Nikotiinipussien terveyshaitat ovat kaikista markkinoilla olevista nikotiinituotteista vähäisimmät. STM on ollut hyvin tietoinen tästä tutkimuksesta jo pidemmän aikaa mutta koska se asettaa keskeiset Hallituksen perustelut ja lakipykälät kyseenalaiseksi, ei Ministeriö ole halunnut ottaa tieteellistä näyttöä huomioon.

Vähäriskisimmän tuotteen ylisääntely identtisesti vaarallisimman tuotteen kanssa on epäloogista, lyhytnäköistä ja täysin tieteellisestä näytöstä irtaantunutta lainvalmistelua. Toimiva ja tasapainoinen sääntely peruustuu siihen, että tuotteita säädellään niille ominaisten vaikutusten perusteella ja uusimman tieteellisen näytön pohjalta. Hallituksen ehdotuksen viitekehys on sama, jos se ehdottaisi yhtäkkiä että 0,5% alkoholijuomia on säädeltävä identtisesti väkevien viinujen kanssa tai ilotulitteita saa käyttää vain panostajan tutkinnon suorittanut henkilö. On myös perusteltua kysyä, mitä järkeä oli Hallitusohjelmaan alunperin edes kirjata, että Nikotiinipussien kauppa vapautetaan, mutta sen jälkeen toimiala ylinsäädellään sellaiseksi, ettei se vastaa tuotteiden ominaisuuksia eikä riskiluokitusta millään tavalla vaan Hallitus on itse päättänyt että Nikotiinipussit ovat täysimittainen tupakkatuote samoine terveyshaittoineen ja pakkausvaatimuksineen? Siksi tämäkään esitys ei täytä hyvän ja tieteeseen perustuvan lainvalmistelun tunnusmerkistöä millään tavalla. Kun virkamiehet ja poliitikot ohittavat kliinisen tieteellisen näytön, tällaisia esityksiä syntyy Suomessa näköjään yllättävän helposti ilman että yksikään Valiokunta kyseenalaistaa Hallituksen esityksiä. Läpi menee lähes mikä tahansa ehdotus ellei Euroopan Komissio siihen puutu ajoissa.

Elinkeinonharjoittajan näkökulmasta Hallituksen esityksestä pistää ensimmäisenä silmään se, ettei hallitus jälleen kerran noudata Euroopan Unionin lainsäädäntöä. Hallitus ei ole esittänyt minkäänlaista uusinta tieteellistä tietoa, jonka perusteella se pystyy osoittamaan, että Nikotiinipussien vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistaminen on ainoa keino suojella nuorisoa, eikä toimenpiteellä ylitetä sitä mikä on tarpeen eikä samaa päämäärää voida saavuttaa muilla keinoilla. Hallituksen jatkuvat huomautukset EU-Komissiolta esim. alkoholilainsäädännön suhteen kertoo siitä, ettei tämä Hallitus joko huomio EU-lainsäädäntöä lain valmistelussa tai todennäköisemmin on tietoisesti päättänyt olla välittämättä siitä. Komission huomausten kohteena on aina yksi ja sama Ministeriö eli STM minkä pitäisi viimeistään Valiokunnissa herättää keskustelua.

Nikotiinipakkausten tuotemerkit ovat yritysten immateriaalioikeudellista omaisuutta, arvokasta sellaista, ja siten ne kuuluvat kiistatta Perustuslaissa lausutun omaisuuden suojan piiriin. Poistamalla yrityksiltä oikeuden käyttää omaisuuttaan on Suomen Perustuslain vastainen tulkinta sekä lain tekstin, että sen hengen mukaan. Esimerkiksi Valø Sweden tuotemerkki on laillisesti rekisteröity tuotemerkki ja nauttii koko EU-alueella tuotemerkkisuoja sekä tekstin, fontin ja logon suhteen. Olemme investoineet huomattavia summia tuotemerkkimme suojaamiseen, ylläpitoon, edistämiseen ja se on ainoa asia joka erottaa meidät muista kilpailijoista. Toimintamme ei eroa mitenkään siitä, miten Valtion omistama Altia suojelee, edistää ja erottuu kilpailijoista omalla Koskenkorva ja Leijona tuotemerkillään. Jos valmistaisimme riskiluokituksella 100 olevaa tupakkatuotetta, emme vastustaisi lainkaan tätä Hallituksen esitystä, mutta koska valmistamme riskiluokituksella 0,5 olevaa nikotiinituotetta, emme pidä tätä esitystä perusteltuna, tasapainoisena eikä tarkoituksenmukaisena.

Samalla herää kysymys, mihin perustuu Hallituksen pakkomielle ylisäädellä koko alan elinkeinoharjoittaminen täysin mahdottomaksi Suomessa. Jo nyt tuotteille on asetettu koko EU:n korkein tuotevero, tuotteiden saatavilla olevista mauista ollaan kieltämässä 99,6% ja vain kaksi makua sallitaan, tuotteilla on esilläpitokiello, markkinointi ja mainonta kiello ja joukko muita nuorisoa suojelevia asetuksia. Vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistaminen on jälleen yksi ylisääntely lisää jo aikaisemman ylisääntely jatkoksi. Lausuntokierroksen ehdotuksella ollaan jälleen kerran ylittämässä se, mikä on tarpeen ja muilla jo esitetyillä toimenpiteillä saavutetaan sama päämäärä eli nuorison suojelu.

Hallituksen esityksessä vähittäismyyntipakkausten yhtenäistämistä on perusteltu sillä, että nuoriso saattaa nähdä Nikotiinipussien tuotemerkkejä esimerkiksi roskakoreissa ja siten voidaan katsoa että tämä "saattaisi" houkuttaa nuoria käyttämään tuotteita. Alkoholien terveydelliset haittavaikutukset nuorille ja aikuisille ovat huomattavasti suurempia kuin Nikotiinipussien, joten olisi loogista että Hallitus pyrkisi asettamaan samanlaisen vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamisen alkoholijuomille. Valtioneuvoston Kanslia eli Suomen Hallitus omistaa 36,24% Altiasta. Suomen Hallituksen omistama yhtiö valmistaa esimerkiksi lapsia ja nuoria houkuttelevaa Salmiakki Koskenkorvaa, Mansikka Koskenkorvaa, Vanilja Koskenkorvaa, Leijona Minttu-Suklaata, Leijona Namu Sour Vadelmaa, Leijona Salmiakki-Suklaata, Leijona Namu Persikkaa ja Leijona Pastilli Shottia.

Yhtäläillä nuoret saattavat nähdä näitä tuotteita roskakoreissa ja puistoissa ja siten kokea varsin röhkeästi nuorille suoraan suunnatut Valtioneuvoston omistaman yhtiön Namu Persikat, Namu Vadelmat ja Pastilli maut houkutteleviksi tuotteiksi. STM antoi Joulukuussa ohjeistuksen, jonka mukaan lapsia houkuttelevat vähittäismyyntipakkaukset mm. Alkoholijuomissa tulisi poistaa. Tällaisia lapsia houkuttelevia elementtejä ovat esimerkiksi vähittäismyyntipakkauksissa olevat söpöt eläinhahmot ja värit. Altian yllämainituissa Leijona alkoholijuomissa pullojen tarroissa Leijona piirroshahmo värikkäällä taustalla houkuttelee nuoria sekä mauilla, että viittaamalla suoraan namuihin ja pastillehin. Valtionyhtiö ei tietenkään ole noudattanut omaa ohjeistustaan joten tässä valossa lainsäätäjä näyttäytyy epäuskottavana ja tekopyhältä.

Jos Hallitus ja STM on aidosti huolissaan nuorten altistumisesta päihteille, olisi sen syytä vapaaehtoisen ohjeistuksen sijaan ajaa samankaltaista lainsäädäntöä omistamiinsa yhtiöihin kuin mitä se on ehdottamassa alallemme. Hyvä aloitus olisi kieltää nämä Altian nuoria ja lapsia houkuttelevat maustetut ja valmistella lainsäädäntö vähittäismyyntipakkausten yhdenmukaistamiselle nopealla aikataululla. Tällaista lainsäädäntöä tämä Hallitus tuskin tulee tekemään, koska miksi se haluaisi ylisäännellä omistamaansa elinkeinonharjoittamista turhilla säännöksillä ja kustannuksilla. Leijona piirroshahmo tulee varmasti jatkossakin nauttimaan Perustuslain takaamaa omaisuuden suojaa Altian alkoholijuomissa.

Emme enää yrityksenä lainkaan ihmettele sitä, että Hallitus pystyy tarjoamaan Suomalaisille talouden kasvun sijaan ainoastaan Euroalueen suurinta julkisen velan kasvua ja 9% työttömyysastetta. Kun kaltaisemme toimiala joka on luonut lyhyessä ajassa nopeata kasvua, verokertymää ja uusia työpaikkoja Suomeen ylisäännellään hengiltä tällaisella lainsäädäntökokonaisuudella joka ei perustu uusimpaan EU:n vaatimaan tieteelliseen näyttöön vaan STM:n omiin hypoteettisiin arvioihin, Suomen valtio joutuu loppukädessä paikkaamaan julkisella velalla tämänkin lainsäädännön suoraan aiheuttamat kustannukset ja vajaaksi jäävät verotulot. Sen sijaan että palkkaisimme lisää suomalaisia työntekijöitä, irtisanomme nyt suomalaisia työntekijöitä. Toimialamme on yksi parhaista läpileikkauksista siitä, miksi Ruotsin talous kasvaa ja voi hyvin ja Suomen taloudellinen kasvu on IMF:n mukaan maailman huonoimpien maiden joukossa ja julkisen velan kasvu Euroalueen suurinta. Puheet kasvun tärkeydestä ovat täysin ristiriidassa ylisääntelyn kanssa ja Valtio ei voi saavuttaa molempia samaan aikaan. Kasvua syntyy vain ja ainoastaan tasapainoisella sääntelyllä joka mahdollistaa elinkeinonharjoittamisen Suomessa.

Ainoa positiivinen asia hallituksen esityksessä on se, että se on tehnyt alan elinkeinonharjoittajille selväksi sen, että koko yritystoiminta ja omistus kannattaa siirtää mahdollisimman nopeasti pois Suomesta. Yrityksemme on lyhyessä ajassa luonut Ruotsiin myyntiyhtiön, saimme Ruotsin verottajalta nopeasti luvan nikotiiniverovapaan varaston ylläpitoon, Ruotsin valtio ei kieltänyt meitä käyttämästä tavaramerkkiomaisuuttamme, estänyt meitä myymästä laillisia tuotteitamme muiden EU-maiden kuluttajille eikä kieltänyt tuotteiden etämyyntiä. Sen lisäksi Ruotsin valtio sallii meidän valmistaa vapaasti kaikkia nykyisiä makujamme, eikä se ole katsonut tarpeelliseksi määrätä meitä käyttämään tarroja joita ei saa revittyä irti saatikaan määrännyt meitä käyttämään tiettyä värikoodia ja kirjaintyyppiä vähittäismyyntipakkauksissa. Orpon hallitus on yksinkertaisesti täysin epäonnistunut luomaan alalle lainsäädännön jossa nuorten suojeleminen ja elinkeinonharjoittajien Perustuslailliset oikeudet olisivat kohtuullisessa tasapainossa eikä lainvalmistelussa ole huomioitu missään vaiheessa elinkeinonharjoittajia. Suomen kipeästi tarvitsemaa kasvua, investointeja ja työllistämistä ei tällä lainsäädännöllä saavuteta vaan se karkaa lyhytnäköisen ylisääntelyn seurauksena ulkomaille.

Yle raportoikin jo 29.12.2025 kuinka Telegram viestintäpalvelusta jo nyt voi alaikäiset tilata ylivahvoja Nikotiinipusseja kotiinkuljetuksella ja Eduskunnan hyväksyessä Hallituksen lakiesityksen, sieltä löytyvät 100% varmuudella jatkossa marjojen, hedelmien ja karkkien makuiset Nikotiinipussit alkuperäisillä tarroilla koska kuluttajat eivät halua vain Minttua ja Mentolia. Selvää on myös se, että näistä ei jatkossa ole kannettu EU:n korkeinta veroa eikä purkeissa ole STM:n määräämiä erikoistarroja ja fontteja. Kun harmaan talouden toimijat voivat tarjota kaikkia makuja halvemmalla koska eivät kannata niistä veroa toisin kuin päivittäistavarakauppa ja elinkeinonharjoittajat,

Nikotiinipussien kysyntä ja tarjonta siirtyy harmaan talouden kanaviin. Miksi kukaan ostaisi vain kahta sallitua makua 8,00 EUR per purkki, kun harmaan talouden kanavista saa kaikkia makuja jatkossa 5-6 EUR per purkki? Yhä useampi Suomen ulkopuolella toimiva Nikotiinipussivalmistaja on valmis myymään suoraan tuotteitaan harmaan talouden toimijoille ilman, että Suomen Hallitus pystyy asialle tekemään yhtään mitään. Hallitus tulee saamaan juuri sitä, minkä se kuvittelee välttävänsä ylisääntelemällä vastuullisesti toimivat elinkeinonharjoittajat pois Suomesta.

Nurminen Timo
Valo SWE Oy